

2) Homojen Diferansiyel Denklemler

Diferansiyel denklem $\frac{dy}{dx} = f(x,y)$ şeklinde yazıldığında $f(x,y) = g\left(\frac{y}{x}\right)$

şeklinde ifade edilebiliyorsa denkleme homojen dif. denklem denir.

Veya dif. denklem $P(x,y)dx + Q(x,y)dy = 0$ şeklinde verildiğinde P ve Q fonksiyonları aynı dereceden homojen fonksiyonlar ise denkleme homojen dif. denklem denir.

Homojen fonk:

$f(x,y)$ fonksiyonu için $f(\lambda x, \lambda y) = \lambda^n f(x,y)$ oluyorsa $f(x,y)$

x ve y 'ye göre n . dereceden homojen fonksiyondur denir.

Gözlem için $\frac{y}{x} = u$ dönüşümü yapılır. Dolayısıyla $y = u \cdot x \Rightarrow y' = u'x + u$
($dy = udx + xdu$)

Ör/ $(x^3+y^3) dx - xy^2 dy = 0$ dif. denkinin genel çözümünü bulunuz.

$$P(x,y) = x^3 + y^3$$

$$P(\lambda x, \lambda y) = (\lambda x)^3 + (\lambda y)^3 = \lambda^3 x^3 + \lambda^3 y^3 = \lambda^3 (x^3 + y^3) \\ = \lambda^{\textcircled{3}} P(x,y)$$

3. dereceden homojen

$$Q(x,y) = -xy^2$$

$$Q(\lambda x, \lambda y) = -(\lambda x)(\lambda y)^2 = -\lambda x \cdot \lambda^2 y^2 = -\lambda^3 xy^2 = \lambda^3 (-xy^2) \\ = \lambda^{\textcircled{3}} Q(x,y)$$

3. dereceden homojen

Dif. denk. homojen dif. denklemdir.

$$\frac{y}{x} = u \Rightarrow y = ux \Rightarrow dy = u dx + x du$$

$$\Rightarrow [x^3 + (ux)^3] dx - x \cdot (ux)^2 [u dx + x du] = 0$$

$$\Rightarrow \frac{x^3(1+u^3) dx - u^3 x^3 dx - x^4 u^2 du}{x^3(1+\cancel{u^3} - \cancel{u^3}) dx} = 0 \Rightarrow \frac{\cancel{x^3} dx - \cancel{x^4} u^2 du}{\cancel{x^4}} = 0 \quad (x \neq 0)$$

$$\int \frac{dx}{x} - \int u^2 du = \int 0 \Rightarrow \ln |x| - \frac{u^3}{3} = C \Rightarrow \boxed{\ln |x| - \frac{y^3}{3x^3} = C} \quad \text{G.C.}$$

Ör/ $\left(x \cdot \cos \frac{y}{x}\right) \frac{dy}{dx} = \left(y \cdot \cos \frac{y}{x}\right) + x$ dif. denkinin genel çözümünü bulunuz.

$$\frac{dy}{dx} = \frac{\left(y \cdot \cos \frac{y}{x}\right) + x}{x \cdot \cos \frac{y}{x}}$$

$$\left(x \cdot \cos \frac{y}{x} \neq 0\right)$$

$$\Rightarrow \frac{dy}{dx} = \frac{y}{x} + \frac{1}{\cos \frac{y}{x}} = g\left(\frac{y}{x}\right)$$

Homojen dif. denk.

$$\frac{y}{x} = u \Rightarrow y = u \cdot x \Rightarrow y' = u'x + u \Rightarrow \cancel{u'x} + \cancel{u} = u + \frac{1}{\cos u} \Rightarrow u'x = \frac{1}{\cos u}$$

$$u'x = \frac{1}{\cos u} \Rightarrow \frac{du}{dx} \cdot x = \frac{1}{\cos u} \Rightarrow \int \cos u \, du = \int \frac{dx}{x} \quad (x \neq 0)$$

~~ör~~ $(1 + 2e^{\frac{x}{y}}) dx + 2e^{\frac{x}{y}} (1 - \frac{x}{y}) dy = 0$

diff. denklemin genel çözümünü bulunuz.

$$\Rightarrow \frac{dx}{dy} = \frac{-2e^{\frac{x}{y}} (1 - \frac{x}{y})}{1 + 2e^{\frac{x}{y}}} \quad \text{Homojen d.d.}$$

$$= g\left(\frac{x}{y}\right)$$

$$P(x, y) = 1 + 2e^{\frac{x}{y}} \Rightarrow P(\lambda x, \lambda y) = 1 + 2e^{\frac{\lambda x}{\lambda y}}$$

$$= 1 + 2e^{\frac{x}{y}} \rightarrow 0. \text{ dereceden homojen fonk.}$$

$$\sin u = \ln|x| + \ln c$$

$$\sin u = \ln(cx)$$

$$\sin \frac{y}{x} = \ln(cx) \Rightarrow \frac{y}{x} = \arcsin[\ln(cx)]$$

$$\downarrow \\ F(x, y, c) = 0$$

$$\Rightarrow y = x \cdot \arcsin[\ln(cx)]$$

$$\downarrow \\ y = f(x, c)$$

$$Q(x,y) = 2e^{\frac{x}{y}} \left(1 - \frac{x}{y}\right) \Rightarrow Q(\lambda x, \lambda y) = 2e^{\frac{\lambda x}{\lambda y}} \left(1 - \frac{\lambda x}{\lambda y}\right) = 2e^{\frac{x}{y}} \left(1 - \frac{x}{y}\right) = Q(x,y)$$

0. d'eresceden homogjen fork.

$$\frac{x}{y} = u \Rightarrow x = u \cdot y \Rightarrow \frac{dx}{dy} = u' y + u$$

$$u' y + u = \frac{-2e^u(1-u)}{1+2e^u} \Rightarrow u' y = \frac{-2e^u(1-u)}{1+2e^u} - u$$

$$\Rightarrow y \cdot \frac{du}{dy} = \frac{-2e^u + \cancel{2ue^u} - u - \cancel{2ue^u}}{1+2e^u}$$

$$\Rightarrow y \cdot \frac{du}{dy} = \frac{-2e^u - u}{1+2e^u} \Rightarrow \int \frac{(1+2e^u)}{u+2e^u} du = \int \frac{dy}{y}$$

$$\Rightarrow \ln|u+2e^u| = -\ln|y| + \ln c$$

$$u + 2e^u = \frac{C}{y}$$

$$\frac{x}{y} + 2e^{\frac{x}{y}} = \frac{C}{y} \Rightarrow \boxed{x + 2ye^{\frac{x}{y}} = C} \quad \text{G.C.}$$

Ör/ $(x + \sqrt{y^2 - xy}) \frac{dy}{dx} = y$ dif. denkleminin $y(\frac{1}{2}) = 4$ koşuluna uygun çözümünü bulunuz.

$$y dx - (x + \sqrt{y^2 - xy}) dy = 0$$

$$P(x,y) = y \Rightarrow P(\lambda x, \lambda y) = \lambda y = \lambda P(x,y) \rightarrow 1. \text{ dereceden homojen fonk.}$$

$$Q(x,y) = -(x + \sqrt{y^2 - xy}) \Rightarrow Q(\lambda x, \lambda y) = -[\lambda x + \sqrt{(\lambda y)^2 - \lambda x \lambda y}]$$

$$= -[\lambda x + \sqrt{\lambda^2(y^2 - xy)}]$$

$$= \lambda [- (x + \sqrt{y^2 - xy})] = \lambda \cdot Q(x,y) \rightarrow 1. \text{ dereceden homojen fonk.}$$

Denklemler homojendir.

$$\frac{y}{x} = u \Rightarrow y = ux \Rightarrow dy = u dx + x du$$

$$u x dx - \left[x + \sqrt{u^2 x^2 - x \cdot u x} \right] (u dx + x du) = 0$$

$$\left[\cancel{u x} - \cancel{u x} - u \cdot \sqrt{u^2 x^2 - u x^2} \right] dx - \left[x^2 + x \sqrt{u^2 x^2 - u x^2} \right] du = 0$$

$$\frac{(\cancel{u x} \sqrt{u^2 - u}) dx - \cancel{x^2} [1 + \sqrt{u^2 - u}] du}{\cancel{x^2 u \cdot \sqrt{u^2 - u}}} = \frac{0}{x^2 u \sqrt{u^2 - u}}$$

$$(x \neq 0, u \neq 0) \\ (u \neq 1)$$

$$\Rightarrow -\frac{dx}{x} - \frac{1 + \sqrt{u^2 - u}}{u \sqrt{u^2 - u}} du = 0 \Rightarrow \frac{dx}{x} + \left[\frac{1}{u \sqrt{u} \sqrt{u-1}} + \frac{1}{u} \right] du = 0$$

$$\frac{du}{u \sqrt{u} \sqrt{u-1}}$$

$$u = t^2$$

?

